

Katowice, 05.03.2025 r.

WYDZIAŁ KULTURY
KUL.ZD-00069/25

Szanowny Pan

Rafał Dłubak
Naczelnik Biura Rady Miasta

Szanowny Panie Naczelniku,

w nawiązaniu do zadanego podczas połączonego posiedzenia Komisji Edukacji i Komisji Kultury w dniu 11.02.2025 r. pytania Radnego Rady Miasta Katowice Pana Leszka Piechoty dot. wywieszenia na głównych ulicach miasta 123 białych flag, przekazuję obszerne wyjaśnienia.

I. Kontekst

Instalacja artystyczna pt. „BIAŁE”, na którą składały się 123 białe flagi, eksponowana była w przestrzeni naszego Miasta w ramach działań związanych z Europejskim Miastem Nauki, którym w roku 2024 były Katowice. Ten zaszczytny tytuł przyznawany jest przez Komisję Europejską, a jego uzyskanie to efekt wysiłków Miasta Katowice oraz siedmiu publicznych uczelni – działających w ramach Konsorcjum Akademickiego – Katowice Miasto Nauki – w tym Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach. Najważniejszym celem EMNK 2024 było zainicjowanie transformacji regionu poprzez naukę, zapewnienie mieszkańcom nieograniczonego dostępu do wiedzy oraz uczynienie z niej podstawowego instrumentu dialogu obywatelskiego. EMNK 2024 pozwoliło na ukazanie bogactwa śląskiej nauki na europejskiej arenie badawczej oraz umożliwiło bliskie poznanie jej mieszkańcom regionu. Wśród siedmiu ścieżek tematycznych Europejskiego Miasta Nauki Katowice 2024 były między innymi: dziedzictwo przemysłowe i kulturowe, kracja, krytyka.

Ponadto projekt „BIAŁE” był częścią wystawy „Potęga monochromu”, organizowanej przez Galerię Sztuki Współczesnej BWA – instytucję kultury Miasta Katowice. Na wystawie prace prezentowały także następujące osoby: Michalina Bigaj, Rafał Bujnowski, Jakub Ciężki, Dawid Czycz, Monika Falkus, Zuza Golińska, Aneta Grzeszykowska, Karolina Jabłońska, Joanna Janiak i Piotr C. Kowalski, Emilia Kina, Leszek Knaflewski, Szymon Kobylarz, Adrian Kolerski, Jerzy Kosałka, Jarosław Kozłowski, Marlena Kudlicka, Kamil Kuskowski, Marek Kuś, Wojciech Łazarczyk, Agata Michowska, Igor Omulecki, Anna Orlikowska, Witek Orski, Józef Robakowski, Zbigniew Rogalski, Jadwiga Sawicka, Łukasz Skąpski, Piotr Skiba, Paweł Susid, Małgorzata Szymankiewicz, Andrzej Tobis, Waldemar Wojciechowski. Kuratorem wystawy był Kamil Kuskowski. Wystawa dostępna była w Galerii Sztuki Współczesnej BWA w terminie od 5 października do 17 listopada 2024 roku. W wernisażu wystawy, który odbył się w dn. 4 października 2024 roku, udział wzięła m.in. Dyrektor Departamentu Narodowych Instytucji Kultury MKiDN.

Urząd Miasta Katowice
40-098 Katowice, ul. Młyńska 4
www.katowice.eu tel. (+48 32) 259 39 09
urząd_miasta@katowice.eu

Wystawa, której elementem była rzeczona instalacja, odbiła się szerokim echem – i to zarówno w środowisku krytycznym, jak i pośród społeczeństwa. Zwłaszcza to drugie wydaje się niezwykle ważnym aspektem zaistnienia dzieła w przestrzeni publicznej – często jawiąca się jako rzekomo „wsobna” sztuka współczesna niejako „wyszła do ludzi”, spotkała ich na ich drogach, a nie tylko w zamkniętej przestrzeni galerii, stała się dzięki swej dostępności pretekstem do szerokiej dyskusji – zarówno w aspekcie potencjalnego znaczenia dzieła, jak i funkcji sztuki *in genere*.

II. Autor

Autorem instalacji był prof. Grzegorz Hańderek, Jego Magnificencja Rektor Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach – profesor sztuk plastycznych, który od 2003 roku pracuje w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach, gdzie obecnie prowadzi Pracownię Interpretacji Literatury. W 2005 roku sfinalizował przewód doktorski, a w 2010 roku – przewód habilitacyjny. W roku 2021 uzyskał tytuł profesora sztuk plastycznych. W latach 2008–2012 był Dziekanem Wydziału Artystycznego, a następnie (w latach 2012–2020) Prorektorem ds. Kształcenia i Studentów. Rektorem ASP w Katowicach jest od 2020 roku.

Prof. Hańderek jest wielokrotnie nagradzany i utytułowanym artystą wizualnym działającym na polu rysunku, grafiki, instalacji oraz *site specific*, dwukrotnym stypendystą Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Jest autorem kilkudziesięciu wystaw indywidualnych, brał udział w ponad 250 wystawach zbiorowych w kraju i zagranicą. Jest laureatem wielu nagród i wyróżnień, kurator 9. i 10. edycji prestiżowego Triennale Grafiki Polskiej w Katowicach.

III. Idea

Biały, jako walor, gra w sztuce rolę kluczową. Jako kolor nawołuje o pokój, symbolizując wstrzymanie walk. Biała barwa światła jest doskonałym połączeniem wiązek w innym kolorze – świeci najjaśniej – najlepiej oświetla. Biała płaszczyzna daje potencjał kreacji.

Szpaler białych flag, który przyciąga białym światłem i swobodnie powiewa, wzdłuż jednej z głównych ulic ścisłego centrum miasta pojawił się w przestrzeni Katowic, aby skłonić przechodniów do refleksji nad wielością codziennych bodźców, codziennym przesyleniem informacjami potencjałem i potrzebą ciszy. Praca „Białe” była manifestacją prawa do różnorodnych skojarzeń, zarówno materialnych, jak i emocjonalnych. Instalacja autorstwa artysty, prof. dr hab. Grzegorza Hańderka, składająca się ze 123 bawełnianych flag w kolorze białym, rozciągała się od ul. Św. Jana przez Rynek po Al. Korfantego, okalając trasę od katowickiego rynku aż do Spodka. Realizacja bazowała na subtelnych relacjach i granicach pomiędzy pustką, bielą i poddańczą symboliką białej flagi – jako pasywnych skojarzeń, a potencjałem i aktywną kreacją mających swój początek w pustej przestrzeni i na pustej „karcie”.

Biel jest nieodłączną częścią naszej komunikacji. Szczególnie wtedy, kiedy jesteśmy ciekawi, nastawieni bardziej na słuchanie niż usilne przekonywanie siebie nawzajem. W tym sensie biel jest pustym „naczyniem” – gotowym na przyjęcie znaczeń, a tym samym miejscem, które może zawierać wszelkie możliwe znaczenia.

Według idei Autora, instalacja pozostawiała odbiorcy możliwość szerokiej interpretacji. Była manifestem, wobec którego, z uwagi na rozmach przestrzenny i „białość”, nie dało się przejść obojętnie.

Do działania artystycznego zaproszone zostały osoby związane ze sztuką, literaturą i nauką – wśród nich między innymi: Tadeusz Sławek, Zbigniew Rokita, Jarosław Mikołajewski, Hanna Krall, Anna Cieplak, Ryszard Koziółek, Julia Fiedorczyk – które podzieliły się swoją refleksją dotyczącą bieli.

Jak opisywał Artysta: „Białe flagi to animowane przez wiatr manifestacje pustej/czystej przestrzeni/powierzchni. Jako forma otwarta – skupiając wzrok i kierując uwagę na siebie, są – fenomenem wartym tego, by oddać jej chwilę namysłu zapominając przez moment o nachalnym komunikacie. Biała powierzchnia może oczywiście przyjąć funkcję. Zresztą gdy zaczniemy jej się przyglądać, dostrzeżemy bez trudu, że nie jest ani biała, ani też niczego nie jest pozbawiona. To przestrzeń potencjału – przestrzeń dla wyobraźni, która jednak nie zawsze domaga się wypełnienia. Jest znakiem tego, że nie każdy z tak wielu naszych pomysłów jest wart realizacji. Ten rodzaj refleksji, która prowadzi do powstrzymania własnej sprawczości wymaga również (być może często nawet znacznie więcej) kreatywnego usposobienia. Pozwala dostrzec i uwierzyć w to, co rzeczywiście mamy do powiedzenia, a tym bardziej do utrwalenia. W tym sensie pusta strona może być przeciwieństwem tego, za co ją powszechnie uważamy. Doświadczenie pustki/bieli może być również ćwiczeniem dla naszych zmysłów i testem naszej otwartości. Wydaje się to – szczególnie dziś – bardzo istotne i potrzebne, żeby zobaczyć świat w jaśniejszym świetle. Wiemy przecież, że biel istnieje wyłącznie w naszej percepcji (w prawdziwym świecie biel jest zawsze skażona i nieczysta. To tylko ślad, znak wskazujący na jego początki). Nie sposób więc jej szukać – możemy raczej i powinniśmy starać się ją poczuć. Dzięki temu procesowi zyskujemy świadomość bieli, która prowadzi nas do zrozumienia słów, takich jak cisza, milczenie, pusta przestrzeń, czy tło”.

IV. Ekspozycja instalacji w przestrzeni publicznej

Instalacja „BIAŁE” eksponowana była w przestrzeni publicznej Katowic w terminie od 4 października do 3 grudnia 2024 roku, z wyłączeniem dni od 8 do 11 listopada – z uwagi na obchody Narodowego Święta Niepodległości. Flagi wywieszał i demontował Zakład Zieleni Miejskiej, w porozumieniu z Akademią Sztuk Pięknych w Katowicach oraz na prośbę uczelni. Stosowną zgodę na ekspozycję instalacji miała także Galeria Sztuki Współczesnej BWA.

Z tytułu ekspozycji instalacji Zakład Zieleni Miejskiej nie pobierał ani od instytucji, ani od Akademii opłat, tak jak nie pobiera opłat od Policji, Urzędu Marszałkowskiego, Urzędu Miasta czy innych jednostek lub instytucji publicznych.

Montaż i demontaż flag realizowane były w ramach innych rutynowych prac prowadzonych przez pracowników Zakładu Zieleni Miejskiej w tym obszarze.

Z poważaniem
Krzysztof Kraus
Naczelnik Wydziału Kultury
podpisano elektronicznie

Wysłane wyłącznie w wersji elektronicznej

